

INFRAȚIUNEA DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE: LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII ÎN RAPORT CU CONȘIȚĂMÂNTUL VICTIMEI

Ion COJOCARI

Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: ioncojocarimihail@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5107-614X>

Atragerea la răspundere penală a persoanei care a săvârșit o faptă prejudiciabilă este o prioritate a statului de a proteja un interes public, sau de a apăra un drept fundamental pentru care statul are angajamente să-l respecte. În prezentul articol se identifică atitudinea psihică a subiectului infracțiunii față de fapta prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale. Articolul, de asemenea, elucidează în ce măsură migrantul, care este victimă a infracțiunii, este dirijat de către făptuitor. La fel, se atrage atenție asupra scopului și motivului infracțiunii. În același context, se analizează ce impact are conșimțământul victimei la săvârșirea infracțiunii. În opinia autorului, analiza organizării migrației ilegale prin prisma elementelor sale distincte joacă un rol fundamental pentru legislația Republicii Moldova. Se concluzionează că legiuitorul moldav trebuie să introducă în Codul penal al Republicii Moldova sintagma "traficul de migranți", în schimbul celei actuale de "organizarea migrației ilegale". Această concluzie are la bază cerința socială de a proteja drepturile și interesele migranților. Astfel, autoritățile moldovenești vor putea identifica scopul autentic urmărit de făptuitor atunci când atentează la valorile și libertățile umane (autoritățile vor face o distincție clară dintre traficul de ființe umane și traficul de migranți).

Cuvinte-cheie: emigrant, imigrant, motiv, conșimțământ, vulnerabilitate, constrângere, latura subiectivă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

OFFENSE OF ORGANIZING ILLEGAL MIGRATION: SUBJECTIVE SIDE OF THE OFFENSE IN RELATION TO THE VICTIM'S CONSENT

The prosecution of a person who has committed a prejudicial act is a priority of the state to protect a public interest, or to defend a fundamental right for which the state has commitments to respect. This article identifies the mental attitude of the subject of the crime towards the prejudicial act of organizing illegal migration. The article also elucidates the extent to which the migrant, who is the victim of the crime, is directed by the perpetrator. Also, attention is drawn to the purpose and motive of the crime. In the same context, it is analyzed what impact the victim's consent has on the commission of the crime. In the author's opinion, the analysis of the organization of illegal migration through the prism of its distinct elements plays a fundamental role for the legislation of the Republic of Moldova. It is concluded that the Moldovan legislator must introduce in the Criminal Code of the Republic of Moldova the phrase "migrants' trafficking", in exchange for the current one of "organizing illegal migration". This conclusion is based on the social requirement to protect the rights and interests of migrants. Thus, the Moldovan authorities will be able to identify the authentic purpose pursued by the perpetrator when violating human values and freedoms (the authorities will make a clear distinction between trafficking of human beings and trafficking of migrants).

Keywords: emigrant, immigrant, motive, consent, vulnerability, coercion, the subjective part of the offense of organizing illegal migration.

CRIME D'ORGANISATION DE LA MIGRATION ILLÉGALE: LA CÔTÉ SUBJECTIF DU CRIME PAR RAPPORT AU CONSENTEMENT DE LA VICTIME

La responsabilité pénale de la personne qui a commis un acte préjudiciable est une priorité de l'État pour protéger un intérêt public ou pour défendre un droit fondamental pour lequel l'État s'engage à le respecter. Cet article identifie l'attitude mentale du sujet du crime à l'acte préjudiciable d'organiser la migration illégale. L'article explique également dans quelle mesure le migrant, victime du crime, est dirigé par l'auteur. De même, l'attention est attirée sur le but et le motif de l'infraction. Dans le même contexte, l'impact du consentement de la victime à la commission du crime est analysé. Selon l'auteur, l'analyse de l'organisation de la migration illégale à travers le prisme de ses éléments distincts joue un rôle fondamental pour la législation de la République de Moldova. Il est conclu que le législateur moldave devrait introduire dans le Code Pénal de la République de Moldova l'expression "trafic de migrants", en échange de l'actuelle "organisation de la migration illégale". Cette conclusion est fondée sur l'exigence sociale de protéger les droits et les intérêts des migrants. Ainsi, les autorités moldaves seront en mesure d'identifier le but authentique poursuivi par l'auteur de l'attaque contre les valeurs et les libertés humaines (les autorités établiront une distinction claire entre la traite des êtres humains et la traite des migrants).

Mots-clés: émigrant, immigrant, motif, consentement, vulnérabilité, constrictio, côté subjectif du crime d'organisation de la migration illégale.

ОРГАНИЗАЦИЯ НЕЗАКОННОЙ МИГРАЦИИ: СУБЪЕКТИВНАЯ СТОРОНА ПРАВОНАРУШЕНИЯ В СООТНОШЕНИИ С СОГЛАСИЕМ ЖЕРТВЫ

Судебное преследование лица, совершившего наносящий ущерб акт, является приоритетом государства для защиты общественных интересов или защиты основных прав, которые государство обязано уважать. В данной статье определяется психологическое отношение субъекта преступления к деянию, наносящему ущерб организацией нелегальной миграции. В статье также разъясняется, в какой степени преступник направляет мигранта, ставшего жертвой преступления. Внимание обращается на цель и мотив преступления. В этом же контексте, анализируется влияние согласия жертвы на совершение преступления. По мнению автора, анализ организации нелегальной миграции сквозь призму отдельных ее элементов играет фундаментальную роль для законодательства Республики Молдова. Автор пришел к выводу о том, что молдавский законодатель должен внести в Уголовный кодекс Республики Молдова фразу «торговля мигрантами» взамен нынешней формулировки - «организация нелегальной миграции». Вывод основан на социальном требовании защиты прав и интересов мигрантов. Таким образом, молдавские власти смогут установить подлинную цель, которую преследовал преступник, нарушая человеческие ценности и свободы (власти будут проводить четкое различие между торговлей людьми и торговлей мигрантами).

Ключевые слова: эмигрант, иммигрант, мотив, согласие, уязвимость, принуждение, субъективная сторона преступления по организации нелегальной миграции.

Introducere

Atragerea la răspundere penală a persoanei care a săvârșit o faptă prejudiciabilă este o prioritate a statului de a proteja un interes public, sau de a apăra

un drept fundamental pentru care statul are angajamente să-l respecte. Odată cu semnarea Convenției Europene pentru Drepturile Omului (în continuare: CEDO sau Convenție), Republica Moldova și-a asumat angajamentele pozitive de a ocroti valorile

fundamentale prevăzute în practica judecătorească a art.17 din Convenție. Prin armonizarea normelor penale naționale la cele internaționale, statul asigură respectarea angajamentelor asumate prin faptul că valorile fundamentale nominalizate vor fi protejate eficient [7]. În cele din urmă, norma penală reprezintă acel scut care apără valorile fundamentale a drepturilor de omului de viciile care vin în contradicție cu principiile statului de drept (violență, sclavie, discriminare, corupție etc.)

Crima organizată, traficul de ființe umane, de copii sau traficul migranților sunt vicii fundamentale care se contrapun valorilor fundamentale, și destabilizează armonia socială. În acest context, protecția drepturilor și libertăților omului joacă un rol esențial în lupta cu sclavia sau condițiile similare ei. Statele își unesc eforturile întru stabilirea consensului internațional asupra căutării definiției ce înseamnă viciul fundamental în sensul Protocolului Adițional privind Traficul de Migranți sau de Ființe Umane pentru a combate crima transnațională organizată, traficul de ființe umane, de copii și de migranți [10].

Definiția de trafic de migranți, este prevăzută la Protocolul împotriva traficului de migranți [9]. Astfel, definiția este stabilită prin consensul statelor, în măsură să fie previzibilă pentru relațiile sociale, și pentru respectarea obligațiilor pozitive a statului de a adopta o astfel de normă la nivel național; pentru a apăra un scop legitim prevăzut în CEDO (exemplu, art. 8 alin. 2), atunci când statul va limita un drept fundamental protejat de Convenție (exemplu, art.8 alin.1) [7]. Respectiv, obligația pozitivă a statului constă în mai multe responsabilități, una dintre care ar identifica persoana vinovată și de al atrage la răspundere penală pe cel vinovat [1]. Totodată, statul are mai mică marjă de apreciere a definiției traficului de migranți (deoarece ea este prescrisă de Protocolul împotriva traficului de migranți). Deci, statul are obligația de a stabili clar elementele obiective și subiective ale infracțiunii de organizația migrației

ilegale, care se asimilează cu noțiunea de trafic de migranți! Cert este că, elementele subiective și obiective a infracțiunii, trebuie să corespundă obligațiilor negative și pozitive a statului în corespundere cu principiul statului de drept și securității juridice pentru a putea reflecta trecerea de la legalitatea națională (standardul calității: previzibilă, accesibilă, clară) la echitatea internațională, conform scopului legal urmărit în baza standardelor internaționale de protecție a drepturilor și libertăților omului [7]. Astfel, identificarea făptuitorului, a faptei săvârșite cu vinovăție este prioritatea statului prevăzută prin prisma art.2 și art. 362¹ Cod penal al Republicii Moldova, și obiectul nostru de cercetare în acest articol.

Rezultate obținute și discuții

În Codul penal al Republicii Moldova nu se regăsește noțiunea de "latura subiectivă a infracțiunii". Însă, noi putem identifica principalele semne ale infracțiunii în baza articolului 14 din Codul penal al Republicii Moldova care stipulează că, fapta prejudiciabilă trebuie să fie săvârșită cu vinovăție, pentru ca persoana să fie pasibilă de pasibilă de pedeapsa penală [6].

Chestiunile privind identificarea semnelor laturii subiective a componenței de infracțiune nu este o novelă în literatura de specialitate. Pe marginea semnelor identificabili există un consens că latura subiectivă cuprinde următoarele semne: Vinovăția, care este compusă din intenție(directă, indirectă), imprudența (încrederea exagerată, neglijența), fapta săvârșită cu dubla formă de vinovăție sau fără vinovăție. Iar în calitate de semne facultative: "scopul" și "motivul" săvârșirii infracțiunii [2, p. 199]. Totodată, analiza organizării migrației ilegale prin prisma elementelor sale distincte joacă un rol fundamental pentru legislația Republicii Moldova. Astfel, rolul autorităților constă în stabilirea balanței dintre norma penală aplicată care apără un interes public și dreptul îngrețuit fundamental care apără interesele

făptuitorului. În acest context, atunci când autoritățile îngrădesc un drept fundamental ele trebuie să urmărească un scop legal urmărit de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Iar în caz de neclaritate a acesteia, consecințele trebuie să fie clar identificabile și definite în practica judiciară al Republicii Moldova.

Literatura de specialitate specifică că, latura subiectivă are o importanță deosebită, ea care se manifestă în următoarele: ”delimitarea comportamentului criminal de cel noncriminal; determinarea temeiului răspunderii penale; calificarea infracțiunilor; delimitarea componentelor infracțiunilor omogene (adiacente); aprecierea caracterului prejudiciabil al faptei și infractorului; aplicarea răspunderii și pedepsei penale echitabile” [2, p. 200]. Aceste deosebiri, ne ajută nouă să identificăm problemele apărute și să propunem soluții pe chestiunile aparente în literatura de specialitate.

Astfel, din punct de vedere al comportamentului infracțional, spre deosebire de cel neinfracțional, organizarea migrației ilegale presupune clarificări a statutului de migrant (emigrant, imigrant) și/sau a persoane care organizează fapta infracțională. Această delimitare este importantă pentru a stabili dacă fapta prejudiciabilă, care în cazul nostru este una formală, cade în categoria celor neadmisibile de lege. De la început ținem să notăm, că Codul penal admite anumite reguli care exonerează victima cu statut de ”migrant” de răspundere penală pentru fapta prejudiciabilă de organizare a migrației ilegale. În acest context, ajungem la concluzia că altă persoană, în afară de migrant, poate fi atrasă la răspundere penală pentru intrare, ieșire, ședere, tranzitare ilegală a teritoriului Republicii Moldova, precum și pentru faptele de deținere și folosire a documentelor false în scopul organizării migrației sale ilegale [6]. Cum explicăm acest lucru? S. Brînza și V. Stati elucidează că migranții sunt de fapt persoanele manipulate de către făptuitori [3, p. 1156]. Astfel, în aceasta și constă diferența dintre ”organizarea migrației ilegale” și

prevederile art. 361 Cod penal. Pentru concretizare, nu toți migranții sunt victime. De aceea, pentru faptele care cuprind săvârșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane, rolul principal îl va juca cuprinderea intenției (adică prin joncțiunea săvârșirii faptei, care se manifestă în tragerea de foloase).

În viziunea noastră, infracțiunea de organizare a migrației ilegale, se săvârșește prin intenție directă, în dorința de a produce consecințele survenite. Iar, consecințele survenite se caracterizează prin scopul tragerii de foloase, având motivul interesul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material [6]. În lipsa acestui semn, fapta nu va fi încadrată conform art.362¹ Cod penal al Republicii Moldova, cum sa specificat mai sus în literatura de specialitate [3, p. 1154]. O altă opinie, în susținerea celor menționate, constă în faptul că migrantul este vulnerabil, care poate fi dependent de situația sa critică de viață [14, p. 110-113]. Astfel, suntem în situația când autorul admite că migrantul înțelege fapta prejudiciabilă și o săvârșește ținând cont de starea precară a acesteia. Ținem să menționăm poziția lui A.Morin care elucidează că nu are importanță în acest caz dacă victima a organizat sau nu infracțiunea, ci dacă victima este vulnerabilă.

În opinia noastră, accepțiunea lui A. Morin, nu este pe deplin elucidată. Or, starea de vulnerabilitate a persoanei presupune o situație de servitute, adică dintre dominant și aservit conform regulilor civile. Legea penală al Republicii Moldova clar stabilește răspundere penală pentru ”trafic de ființe umane” și ”trafic de copii”. Astfel, literatura de specialitate are consens la acest subiect, care delimitează prin consimțământul victimei infracțiunea traficului de ființe umane de organizarea migrației ilegale. Astfel, în cazul organizării migrației ilegale, victima infracțiunii nu se află în condiții de constrângere [3, p. 1155]. Iar, norma penală examinată, în viziunea noastră, este destul de previzibilă, deoarece face o distincție clară dintre două componente

de infracțiune. A. Morin a încercat să relateze circumstanțele stabilite conform principiului bune credințe a societății, precum că nu putem pe oameni săi asimilăm cu marfă. Noi considerăm, că aceste accepțiuni pot fi luate în considerație la aprecierea dacă consimțământul victimei era vicios sau persoana era pusă în condiții vulnerabile ținând cont de starea materială a acesteia.

O poziție notabilă pe care o menționăm, se referă la diferența scopului urmărit al făptuitorului în cazul "organizarea migrației ilegale" față de "traficul de ființe umane" sau "traficul de copii", care este diferit. Astfel în cazul organizației migrației ilegale, scopul infracțiunii se manifestă în dorința migrantului de ași schimba reședința sa permanentă sau temporară în alt stat, iar în cazul traficului de ființe umane acest lucru nu are importanță deoarece victima transportată în scopul exploatarei acesteia (*ex: prelevarea organelor*) [3, p. 1155]. Deci, rezultă că organizarea migrației ilegale presupune o înțelegere dintre făptuitor și victimă, unde există un consimțământ din partea ultimei și îmbracă o formă a unui interes material. În această ordine de idei, asta și consideră un imbold al făptuitorului care-l motivează să săvârșească fapta prejudiciabilă. Scopul infracțiunii constă în obținerea, directă sau indirectă, a unui folos financiar sau material.

Codul penal nu definește noțiunea de "folos material sau financiar". De regulă aceste noțiuni le putem identifica la infracțiunile economice. Totodată, similare noțiunilor nominalizate, Codul civil identifică actele cu titlu oneros care produc un folos patrimonial [5], având la baza natura juridică a relațiilor civile. Astfel, în viziunea noastră sintagmele "folos material și/sau financiar", sunt mai puțin interpretabile. Ele sunt raportate la standardele internaționale expuse mai sus, cu referire la crimele internaționale organizate. În aceeași ordine de idei, cele menționate conțin o gamă mai largă a înțelegerii materiei, care ar exclude ființa umană din rândul obiectelor materiale

a relațiilor civile. În acest context, diferența dintre "organizarea migrației ilegale" și "traficul de persoane" va consta în modalitatea de tragere de foloase, care va cuprinde acordul sau dezacordul victimei de a fi traficate.

Conform poziției lui A. Tănase, în cazul "traficului de ființe umane" consimțământul victimei nu poate fi luat în considerație, deoarece el este viciat și "reduc la zero" prin acțiunile de transportare, transferare, adoptare sau primire a unei persoane [11]. În cazul organizației ilegale sunt aplicabile aceleași condiții? Există oare un grad de vulnerabilitate a victimei? Unii autori cred că vulnerabilitatea apare în dependență de anumiți factori ca, vârsta sau dependența materială a persoanei [4, p. 201-221].

Un studiu realizat de Organizația Internațională a Migrației (în continuare - OIM), a relatat că vulnerabilitatea victimelor ține condițiile de servitute în care aceasta se află. Astfel, studiu elucidează legăturile vulnerabilității cu consimțământul victimei prin prisma datoriei și a împrumuturilor victimei, izolarea victimei prin retragerea documentelor, izolarea de limbă și societate, utilizarea violenței și a fricii, utilizarea și amenințarea represaliilor împotriva familiilor victimelor sau dezorientarea victimei [8, p. 12]. Astfel studiul reflectă că consimțământul victimei apare în urma anumitor factori, după cum urmează:

- a) drepturi: demnitate, respect, nediscriminare, egalitate și echitate, participare, non-violență, confidențialitate;
- b) reședință: casă, apartament, cameră;
- c) planuri de viitor: carieră, copii, școlarizare, căsătorie, călătorii;
- d) securitate financiară: loc de muncă sau loc de muncă, sold bancar, economii, investiții;
- e) cei dragi: soț, copil, părinte, frate, cel mai bun prieten, partener;
- f) libertate: capacitatea de a vă deplasa după cum doriți";

g) activitate preferată: dans, sport, arcade video, artă, muzică, animal de companie;

h) interdependență: sprijin și acceptare a comunității, vecini, legături de familie, prietenii, poziție socială; i) viața socială: relație cu iubiții, prietenii, vecinii, colegii de muncă, familia” [8, p. 76].

Concluzii

Poziția vulnerabilă a victimei traficului de migranți, poate cuprinde un spectru larg de relații sociale ale acesteia cu cei din jur. Aceste relații sociale sunt în strânsă legătură cu ”demnitatea umană” cuprinsă în art.8 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului care oferă posibilitate ca oricine să le poată dezvolta, într-o măsură să fie liber, în conștiința sa, viziunile sale sociale, să nu fie pus în condiții de sclavie sau similare acesteia, în măsură să poată liber circula etc. Astfel, consimțământul victimei va apărea în raport cu una din interesele sale expuse mai sus, care de fapt și constituie o prioritate fundamentală.

În viziunea noastră, nu există o formulă unică care ar putea identifica statutul victimei fără ca inițial să nu existe o anumită prezumție. Dacă vom compara victimele ”traficului de ființe umane” sau ”organizației migrației ilegale”, nu va exista o diferență a intereselor fundamentale ale acestora reflectate în rapoartele Organizației Internaționale a Migrației (în continuare: OIM). Totodată, în aceleași ordine de idei, CtEDO, va apăra drepturile migranților prin prisma art.2 sau 8 (dreptul la respectarea vieții private). Însă nivelul de protecție este diferit deoarece obligația pozitivă a statului trebuie să apere de fiecare viciu fundamental stipulat la art.17 în CEDO, conform normei care va asigura protecția unui interes public [7]. În acest context, joacă oare consimțământul victimei un rol important? Considerăm că da, deoarece este necesar de luat în considerație poziția OIM, care reflectă următoarele: ”În cazurile care implică adulți, dacă consimțământul a fost obținut

prin orice mijloace necorespunzătoare - de exemplu, prin fraudă sau constrângere - consimțământul devine irelevant și nu poate fi folosit pentru a absolvi o persoană de responsabilitățile penale. Prin urmare, o persoană poate consimți să fie introdusă în trafic într-o țară, dar să nu fie exploatată la sosire” [12, p. 6]. Din conținutul raportului menționat, reiese că consimțământul victimei, va depinde de doi factori: consimțământul este obținut într-un mod necorespunzător sau viciat (de exemplu: prin fraudă sau constrângere), și victima fi sau nu exploatată la sosire. În virtutea prezumției, toate persoanele a căror consimțământ este viciat, se prezumă că sunt traficate. În această accepțiune și distingem diferența dintre ”trafic de persoane” și ”trafic de migranți”, precum că, în urma traficului de persoane, persoanele ulterior sunt exploatate, iar în cazul migranților acestea sunt libere de exploatare [13, p. 32]. În altă ordine de idei, victimele ”organizației migrației ilegale” pot împărtăși aceleași circumstanțe sau va depinde de circumstanțele în care va fi realizată fapta infracțională ulterior. Totodată, dacă persoana se prezumă a fi traficată, dar diferența de exploatare diferă, atunci poate oare aceasta fi asimilată cu organizația migrației ilegale? În viziunea noastră nu, deoarece infracțiunea de organizarea migrațiune ilegală, este o infracțiune formală, având ca reglementarea relațiilor aparente la frontiera de stat în legătură cu tranzitarea, intrarea, ieșirea sau șederea pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, acest lucru presupune o faptă de organizare, care este ilegală din punct de vedere a legii.

În accepțiunea noastră, relațiile sociale care sunt apărute prin prisma normei ”traficului de migranți” diferă de ”organizarea migrației ilegale”. În primul rând, prin obiectul material, care în cazul traficului de persoane îl constituie corpul uman, ca și în cazul traficului de migranți. În cazul organizației migrației ilegale, obiectul este imaterial. Însă are oare acest lucru importanță, atunci când făptuitorul realizează latura

obiectivă a componenței de infracțiune de recrutare, transportare, transferare, primirea sau adoptarea persoanei? Noi considerăm că da, și suntem de părerea că condițiile expuse în infracțiune atentează la demnitatea umană, și apare atunci de când un drept fundamental începe să protejeze o valoare fundamentală (adică norma de sclavie apără valoarea fundamentală că toate persoanele sunt egale și libere). În această ordine de idei, suntem de acord cu A.Tănase, precum că consimțământul inițial viciat este redus la zero și nu are importanță [11, p. 42-55].

Dispozițiile Codului penal al Republicii Moldova sunt destul de clare la condițiile când fapta infracțională de trafic de ființe umane se consideră a fi consumată. În această ordine de idei, dacă acțiunea prejudiciabilă principală, ea va fi în coroborare cu cea adiacentă, de violență sau constrângere fizică sau psihică, atunci fapta făptuitorului va fi încadrată conform infracțiunii traficului de ființe umane (art.165 Cod penal) sau trafic de copii (art.206) [5]. Așadar, există oare necesitatea ca Codul penal al Republicii Moldova să prevadă pentru o faptă similară de a încadra fapta traficului de migranți, de cel al traficului de persoane? Considerăm că o astfel de norma penală va avea un impact mai mare asupra pedepsei echitabile, deoarece scopul nu este același. În cazul traficului de migranți este interesul material cauzat pe seama atentării la demnitatea umană. Iar în cazul, traficului de ființe umane, această demnitate umană este înjosită prin aplicarea violenței. Astfel, protecția acestora se va realiza prin prisma art. 4 CEDO (interzicerea sclaviei) [7]. În cazul traficului de migranți, acest lucru se va manifesta nu prin ”constrângere” ci prin obținerea ”înșelătoare” a consimțământului migrantului. În susținerea acestei poziții, în cazul organizării migrației ilegale, victima infracțiunii dorește să părăsească țara, ceea ce nu are importanță în cazul traficului de ființe umane și/sau de copii, deoarece consimțământul este viciat prin constrângerea fizică sau psihică.

O concluzie este reflectată și în literatura de specialitate precum că obținerea documentelor false depășește limitele art.165 (*traficul de ființe umane*) și/sau art. 206 (*traficul de copii*), deoarece se aplică în coroborare cu art.361 Cod penal (Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false) [3, p. 1155]. Totodată, acest lucru nu se aplică în cazul organizării migrației ilegale, deoarece ele sunt folosite pentru ai determina consimțământul victimei(vis-a-vis de traficul de ființe umane).

În încheiere, menționăm că legiuitorul moldav trebuie să introducă în Codul penal al Republicii Moldova sintagma ”traficul de migranți”, în schimbul celei actuale de ”organizarea migrației ilegale”. Această concluzie are la bază nevoia socială de a proteja drepturile și interesele migranților. Totodată, autoritățile moldovenești vor putea identifica scopul autentic urmărit de făptuitor atunci când atentează la valorile și libertățile umane (autoritățile vor face o distincție clară traficul de ființe umane și traficul de migranți). Schimbarea sintagmei din ”organizarea migrației ilegale” în ”traficul de migranți”, va schimba obiectul juridic special al infracțiunii, unde se vor reflecta și aspectele de protecție a drepturilor și libertăților omului în conformitate cu standardele internaționale de protecție a drepturilor și libertăților migranților.

Referințe bibliografice

1. AKANJI-KOMBE. *Positive obligations under the European Convention on Human Rights*. A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights/Human rights handbooks, No. 7. Strasbourg 2007. Disponibil: <https://rm.coe.int/168007ff4d>

2. BOTNARU, S. et al. *Drept penal, partea generală*. Ediția a II-a, septembrie 2005, Ch.: Cartier, 2005 (ISBN 9975-79-329-0 CZU 343.2(075.8) D 82 ISBN 9975-79-329-0, p. 200. Disponibil:<http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>

3. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de Drept Penal, partea specială*. Volumul II, Tipografia Centrală, Chișinău, 2015.

4. BROWN, K. J. & GORDON, F. (2019). *Older victims of crime: Vulnerability, resilience and access to procedural justice*. International Review of Victimology, 25(2), 201-221. Disponibil: https://pureadmin.qub.ac.uk/ws/portalfiles/portal/158996140/Older_Victims_of_Crime.pdf

5. Codul civil al Republicii Moldova. Publicat la 22-06-2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86 art. 661. Modificat prin LP205 din 26.11.20, MO360-371/25.12.20 art.295; în vigoare 25.12.20. Articolul 310. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125043&lang=ro#

6. Codul penal al Republicii Moldova. Publicat la 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72 74 art. 195. Modificat prin LP116 din 09.07.20, MO193/27.07.20, art.372; în vigoare 27.07.20. Articolul 362¹ alin.4. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122429&lang=ro#

7. European Convention on Human Rights, F-67075 Strasbourg cedex, 4 November 1950 and came into force in 1953. Article 8. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

8. Investigating Human Trafficking Cases Using a Victim-centered Approach: A Trainer's Manual on Combating Trafficking in Persons for Capacity-building of Law Enforcement Officers in Antigua and Barbuda, Belize, Jamaica, and Trinidad and Tobago, International Organization for Migration (IOM), Mission in Jamaica 6th Floor, The Towers, 25 Dominca Drive Kingston 5, Jamaica, 2018, pag.12. Disponibil: https://publications.iom.int/system/files/pdf/investigating_human_trafficking.pdf

9. Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Disponibil: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=38602

10. Rezoluție adoptată de Adunarea Generală [fără referire la o comisie principală (A / 55/383)] 55/25. Convenția Națiunilor Unite împotriva transnaționalului Crima organizată. Disponibil: https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf

11. TĂNASE, A. *Infraacțiunea de trafic de ființe umane (art.165 Cod penal al RM): obiectul juridic, obiectul material, victima*. Revista Națională de Drept. Nr.9-10, 2010, p. 42-55. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ru/vizualizare_articol/18520

12. Trafficking in Persons: Victim Identification and Assistance, International Organization for Migration, 11 Haile Selassie Street Asokoro, Abuja, Nigeria PUB2019/054/EL, p.6. Disponibil: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/trafficking-in-persons-training-guide.pdf>

13. UNODC, Global Study on Smuggling of Migrants 2018 (United Nations publication, Sales No. E.18.IV.9), p.32. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glosom/GLOSOM_2018_web_small.pdf

14. МОРИН, А. В. *Влияние миграционных процессов на криминальную ситуацию в России: на материалах Приволжского федерального округа*. Диссертация кандидата юридических наук. Н. Новгород, 2008 г. С. 110–113. Disponibilă: <https://www.dissersovna.com/content/vliyanie-migratsionnykh-protsessov-na-kriminalnuyu-situatsiyu-v-rossii-na-materialakh-privo-0>